

Jaarverslag van de beheervrijwilligers

Corona

Zoals overal wierp de coronacrisis ook bij de beheervrijwilligers een schaduw over het werk. Aanvankelijk maakten we ons zorgen of het werk nog wel op dezelfde voet door kon gaan. Hoewel dat eerst lastig was, raakten we er steeds meer aan gewend om de werkzaamheden uit te voeren op gepaste afstand. Verder leenden allerlei klussen zich ervoor om in kleine groepjes of alleen uitgevoerd te worden. Meestal liet de temperatuur het toe dat er buiten gegeten werd. Kon dat niet, dan zaten we binnen, met slechts een beperkt aantal mensen en met mondkapjes op.

Zo hebben we min of meer gewoon door kunnen draaien. Gezegd moet worden dat vrijwel niemand last van corona heeft gehad. Op één uitzondering na, iemand die het mogelijk via haar reguliere werk had opgelopen, maar zich gelukkig weer vrij snel bij de groep kon voegen. En of het misschien met de coronacrisis te maken heeft of niet: het aantal vrijwilligers is duidelijk toegenomen. Dit heeft ons in staat gesteld om nog meer klussen aan te pakken, die anders wel eens bleven liggen.

Extra werkzaamheden

Het knotten en de verwerking van de wilgentenen in de voorzetoever verliep afgelopen winter sneller dan ooit. Een ander deel van de wilgentenen werd voor de vlechtheekjes van de depottuin gebruikt. Gevolg was dat het de laatste weken een beetje zoeken was naar klussen, want in het voorjaar is er, na de drukke winterwerkzaamheden als knotten en ander houtwerk, wat minder te doen. We hebben zelfs enkele mensen die mee wilden doen, moeten vragen over een paar maanden terug te komen. Want in het maaiseizoen, vooral vanaf juli tot in oktober, kunnen we juist extra krachten gebruiken. Of eerder, voor onder andere de duizendknoopbestrijding. En niet iedereen kan aan de nieuwe vijver werken.

Eenmaal gewend aan de grotere hoeveelheid beschikbare menskracht hebben we veel zaken kunnen aanpakken: er is een extra takkenril gebouwd, er is veel vuil geprikt, vooral langs de meeroever, maar ook op andere plekken. Een typische voorjaarsklus. Een aantal bramenbestanden konden teruggezet worden en afgewaaide takken konden van de te maaien veldjes gehaald worden, terwijl ook bij het terreinonderhoud op het depot meer verfijning kon worden nagestreefd.

Tussen de bedrijven door moest stormschade worden aangepakt. Sommige zware stammen die bijvoorbeeld het Jaagpad versperden, werden zo snel mogelijk door de gemeente verwijderd, al was het maar omdat de vrijwilligersploeg niet de hele week door actief was. Maar in het Jaagpadbos moesten vier bomen die dicht bij elkaar stonden, opgeruimd worden. Dat gaf ons de kans daar een grote, prachtige takkenril te maken; goed om extra schuilplekken voor allerlei diertjes te maken.

Aannemers

Het afgelopen jaar kregen we te maken met een nieuwe aannemer voor het aanvullende maaibeheer. Zij worden ingezet voor het maaien van grotere stukken, waar we als vrijwilligersploeg niet aan toe komen. Verder was het weer tijd om diverse sloten te baggeren. Ook dit is werk voor een aannemer. In de praktijk kwam het erop neer dat zzp'ster Carla Peperkamp, die de vrijwilligersploeg namens de gemeente begeleidt, veel tijd en belletjes nodig had om deze bedrijven aan te sturen. Dit zou gemakkelijker moeten gaan, zodat Carla zich, in de twee dagen dat ze aanwezig is, bezig kan houden met het uitvoeren van beheermaatregelen in samenwerking met de vrijwilligers.

Ander overleg vond plaats over de aanpak van de duizendknoop. De gemeentelijke projectgroep Japanse duizendknoopbestrijding gaat een aantal bestanden in de buurt van de recreatieboulevard aanpakken. De vrijwilligers gaan een groot bestand in het Jaagpadbos bestrijden, omdat we daar de natuurlijke rust niet door een grootschalige aanpak willen verstoren.

Nachtegalen

Trouwe lezers van het vrijwilligersjaarverslag weten dat er telkenjare verslag wordt gedaan van het aantal nachtegalenterritoria. Maar ja, dat is dan elk jaar maar één getal. Dus leek het een goed idee om die getallen over de loop der jaren samen te vatten, in bijgaande grafiek.

Precieze monitoring begonnen we in 2004, toen de Schotse hooglanders ons gingen helpen met beheren. We waren nieuwsgierig naar de resultaten van hun inbreng, en dat kan alleen door nauwkeurig registreren, tellen, meten, dat soort dingen. Behalve nachtegalen zijn we vanaf 2004 ook dagvlinders precies gaan monitoren.

Voor een vergelijking was het beter geweest als we ook voor de jaren voorafgaand aan 2004 over goede cijfers hadden beschikt, maar, mede door de haast die het stadsdeel maakte met de introductie van de grote grazers, kregen we de kans niet om een nulmeting te doen. Nu moeten we het doen met het menselijk geheugen, doorgaans niet al te betrouwbaar. Ons geheugen vertelt dat het vóór 2004 in de Oeverlanden barstte van de nachtegalen, maar ja, hoeveel waren dat er echt?

Wat de grafiek toont, is dat het na de komst van de hooglanders achteruit is gegaan tot het niveau dat we nu gemiddeld hebben, zo'n vier territoria, met wat (kleine) variaties. Niet vreemd, want grazers staan er om bekend dat ze door hun gedrag, waarbij ze bijna overal kunnen komen, een vrij funeste invloed hebben op groundbroeders (ook onze fazantenstand is in deze periode rap achteruit gegaan).

Overigens denk ik niet dat alleen de hooglanders verantwoordelijk zijn voor de teruggang. In de jaren vlak vóór 2004 is het gebied westelijk van restaurant Aquarius ingrijpend gewijzigd. Veel bos en struweel is gekapt en vervangen door (fiets)paden en recreatiegras. Het gebied is daarmee aantrekkelijker geworden voor wandelaars met loslopende honden. En dat is ook slecht voor groundbroeders. Qua beheer proberen we het gebied met kleine maatregelen aantrekkelijk te houden voor 'onze' nachtegalen, en ander gedierte, uiteraard.

Gezegd moet nog worden dat er begin dit jaar op ons verzoek bordjes zijn geplaatst om honden aan te lijnen. Deze zijn evenwel niet naar onze zin; er wordt nu gesuggereerd dat het tot eind april een hondenlosloopgebied is, hetgeen in tegenspraak is met de borden om de hond aan te lijnen vanwege de Schotse hooglanders. Ze versterken de onduidelijkheid, en staan niet op de goede plekken. Weer een geval waarbij betere communicatie met de werkvloer zou moeten plaatsvinden.

Wat betreft de 'territoria': vogelaars tellen doorgaans het liefst [zekere] broedgevallen. Maar 'zeker', dat is een nest met eieren of jongen, met daarbij al dan niet een broedend of voerend beest. Maar die zijn, zeker bij de kleinere soorten, vaak moeilijk te vinden, of het is te verstorend om er naar te zoeken. Daarom werken we met 'waarschijnlijke broedgevallen': doorgaans een zingend mannetje dat een territorium claimt, daarbij een vrouwtje hoopt te vinden en hopelijk ook nakomelingen. Als de mannetjes in hun territorium een vaste zangplek hadden, dan viel het simpel te tellen. Maar een nachtegaal kan binnen zijn gebied op meerdere plekken zitten te zingen. Dus: is het één zanger op verschillende plekken of zijn het verschillende zangers? Om dat vast te stellen, zijn veel waarnemingen nodig (en die doen we dan ook), maar ook andere, vrij strikte criteria. En dan stellen we uiteindelijk het aantal territoria vast: de waarschijnlijke broedgevallen. Dat er soms ernstige twijfel blijft, kan men in de grafiek zien: hier en daar staat een half territorium gemeld. Het zij zo.

Alles bij elkaar genomen was het weer een mooi jaar, en het enthousiasme van de groeiende vrijwilligersgroep doet verlangen om de Oeverlanden komend jaar met gepaste beheermaatregelen nog mooier te maken. En nu eerst een Bavaria (Radler).

[Rein Cremer en Hans Bootsma]